

KALUNDBORG-SAMSØKREDSEN UNDER JUNIGRUNDLOVEN (1848-66)

Af Rasmus Nielsen

Kalundborg-Samsøkredsen var under Junigrundloven 1848—66 en noget urolig Kreds, en Kampkreds. Kampen stod mellem Bondevennerne og de ikke-bondevenlige Partier: Nationalliberale og Højre. Snart fik det ene Parti valgt sin Kandidat, og snart fik det andet valgt sin. Først efter at Krabbe i 1864 var valgt, blev der Ro i Kredsen.

Der er valgt følgende Kandidater i 1848—66:

Niels Frederik Jespersen 5. Oktbr. 1848—5. Juni 1849 og 1. Decbr. 1854—14. Juni 1858.

Povel Povelsen 4. Decbr. 1849—14. April 1850.

Christian Frederik August Tuxen 28. April—27. Novbr. 1850.

Christian Ølgaard 7. Januar 1851—4. August 1852.

Otto Frederik Suenson 4. August 1852—26. Febr. 1853.

J. J. Nielsen 26. Febr. 1853—1. Decbr. 1854.

A. E. C. Eberlin 14. Juni 1858—14. Juni 1861.

Carl Reinhold Jensen 14. Juni 1861—7. Juni 1864.

Christopher Krabbe 5. Marts 1864—25. Juni 1864.

I Anledning af Valget til den grundlovgivende Rigsforsamling blev Holbæk Amt delt i 6 Distrikter, af hvilke Kalundborg-Samsødistriktet var det fjerde.

Kalundborg-Samsødistriktet er et af de ejendommeligste Valgdistrikter i Danmark. Det bestod af Kalundborg Købstad med Landdistrikt og 4 sjællandske Sogne: Røsnæs, Raklev, Tømmerup og Vørslev, samt 3 langt fra Valgstedet i Kalundborg liggende Øer: Samsø, der bestod

af 5 Sogne: Koldby, Tranebjerg, Besser, Onsbjerg og Nordby, Tunø og Sejerø.

Valgdistriktet havde i 1848 ca. 12,000 Indbyggere, hvoraf ca. Halvdelen boede paa Øerne.

Interessen for Valget var stor, idet der meldte sig 1231 Vælgere til Optagelse paa Valglisterne i August 1848, hvilket var over Halvdelen af de valgberettigede. Af alle Valgdistrikter paa Øerne stod Kalundborg-Samsødistriktet som Nr. 2 i Henseende til Antal af Vælgere. Svendborgdistriktet var højst med 1279 Vælgere.

Samsingerne var meget interesseret i Valget, idet over 600 Vælgere blev optaget paa Valglisterne. De fleste af dem tilhørte Bondevennernes Parti, og dettes Organisation »Bondevennernes Selskab« havde ca. 900 Medlemmer der. Der blev ogsaa agiteret en Del paa Samsø i Sommeren 1848.

Sejerøboerne brød sig ikke ret meget om Valget. De havde deres egne lokale Interesser, som optog dem saa meget, at de ikke fik Tid til at beskæftige sig med Politik. Der var vist heller ingen, som gjorde noget for at give dem Oplysninger om de politiske Forhold. Fra Bondevenneselskabets Side synes der aldrig at have været agiteret. Øen laa saa fjernt, og Overfarten dertil var ofte vanskelig.

I »Holbæk Amts Avis« for 27. Juni 1855 skrives følgende om Sejerø: »Paa Grund af den afsondrede Beliggenhed og af Selveiets Besiddelse, bryde Befolkningen, paa et Par indvandrede Personer nær, sig lidet om Politik. Saa vidt vides, er det mest udbredte Blad — »Tiden«, hvoraf 4 Exemplarer holdes. Seierboerne følte sig nemlig rørte over den usædvanlige Forekommenhed, hvormed Ud-giveren af dette »Forretningsblad« a la Trap, gjennem Sognepræsterne tilstillede Communerne Subskriptionsplanerne.

Førend det sidste Rigsdagsvalg (14/6 1855) fandt derfor Ingen, mig bekendt, det Umagen værd at agitere blandt

Seirboerne, medens Saadant ikke forsmaaedes hverken blandt Refsinger eller Samsinger. Paa Valgdagen mødte saa godt som ingen af de Førstnævnte, hvilket er saa meget mindre forunderligt, som de ikke nyde Samsingernes Forret: ved denne Løjlighed at blive hentede med Dampskib. Og Baadseiladsen til og fra Seirø er virkelig, saavel i stille Vejr som i Blæst, en noget besværlig Ting.«

I den sjællandske Del af Distriktet var der ogsaa ret stor Interesse for Valget.

Vælgerne i Kalundborg og nogle Vælgere fra de nærliggende Landsogne opstillede Proprietær, Kaptajn Niels Frederik Jespersen til Grønnebjerggaard. Han var født 1798, ejede en Del Aar Grønnebjerggaard i Soderup Sogn nær ved Holbæk, var Medlem af dette Sogns Sogneforstanderskab (Sogneraad) og af Holbæk Amtsraad og var med til at stifte »Bondevennernes Selskab« 5. Maj 1846 og Medlem af dettes Bestyrelse 1846—48 som den eneste Bonde. Han var nærmest nationalliberal og havde nok noget Besvær med at enes med de bondevenlige Medlemmer af Bestyrelsen.

Kort efter at Lehmann og Tscherning 23. Marts 1848 var udtraadt af Bestyrelsen for »Bondevennernes Selskab«, fordi de var blevet Ministre, udmeldte Jespersen sig af Bestyrelsen ved følgende Skrivelse af 22. April: »Da de nuværende Forholds Natur fører det med sig, at der ofte maa tages hurtige Bestemmelser, hvorved min Fraværelse enten kan virke hemmende eller foranledige, at jeg ingen Del kan tage i Beslutninger, anser jeg det for min Pligt at udtræde af Bestyrelsen for Bondevennernes Selskab. Jeg tager saa meget mindre nu i Betænkning at gøre dette, som jeg maa anse det for en udeblivelig Følge af Tidens Fremskridt og de ved Selskabet alt fremkaldte Oplysninger af indsendte Andragender, at en Landbokommission maa blive nedsat. Det vil fremdeles være mig kært at kunne virke, hvad der staar til mig, for at fremme Selskabets oprindelige Formaal.«

Da Redaktør I. A. Hansen fik at vide, at Jespersen var opstillet i Kalundborg-Samsødistriktet skrev han følgende i sit Blad »Almuevennen«, Bondevennernes Organ, for 25. Sept.: »Overløberen Kaptajn Jespersen anbefaler med 7 andre Herrer sit eget Valg i Kalundborg og Omegn samt Samsø. Vi skal desaarsag gøre dette Distrikt opmærksom paa, at den Mand, der som Medbestyrer i »Bondevennernes Selskab« har udgivet sig for en Bondeven, nægtede at underskrive Prokurator Christensens Andragende til det ny Ministerium af 16. April om alt Hoveris Ophævelse, Jagtret for alle Jordbrugere paa de af dem for egen Regning dyrkede Jorder, Ret for Fæstere til at indtage Indsiddere, Ophævelse af Stamhuse og Fideikommisser, det fri Hartkorns Ligeliggørelse med det ufri og en Landbo-kommissions Nedsættelse. Til samme Tid, som han ikke vilde underskrive dette Andragende, udmeldte han sig af Bestyrelsen; han stemte for Kongevalgene, og nu arbejder han af alle Kræfter mod Prokurator Christensens og Etatsraad Povelsens Valg og for Etatsraad Neergaards Valg*). Mere behøver vi vist ikke at sige Vælgerne om denne Mand.«

Godsinspektør Kruse indbød Vælgerne paa Samsø til et Møde 29. Sept. i Gdr. Braschs Gaard i Pillemark, hvor Jespersen vilde være til Stede og udtale sine politiske Anskuelser.

Der mødte omtrent 100 Vælgere, skønt det var daarligt Vejr, og skønt Flertallet af Samsingerne ikke syntes om Jespersen.

Jespersen begyndte sin Tale med at forsvare sig mod det Angreb og de Beskyldninger, der var fremsat mod ham i »Almuevennen« for 25. Sept. Han sagde, at det »mildest talt var Usandhed«, hvad der stod om ham i

*) Christensen blev valgt i Nakskovdistriktet. Povelsen var opstillet i Frederiksbergdistriktet, men blev ikke valgt. De var begge Medlemmer af Bestyrelsen for Bondevennernes Selskab. Neergaard til Gunderslevholm blev valgt i Slagelse-distriktet.

»Almuevennen«, og han tilføjede, at han, naar han kom hjem, vilde tage til Genmæle i »Berlingske Tidende«.

Han sagde, at han udtraadte af Bestyrelsen samtidig med Tscherning og Lehmann, og at han stemte ganske overens med Drewsen og Povelsen.

Da Jespersen ikke tog til Genmæle, opfordrede C. Mortensen i Tranebjerg paa Samsø i »Almuevennen« for 11. Decbr. ham til at indfri det givne Løfte og meddele, hvorfor han ikke blev i Bestyrelsen, da Povelsen, som han samstemte med, stadig var Bestyrelsesmedlem; men Jespersen svarede ikke.

Bondevennerne opstillede ingen Kandidat, hvilket er i høj Grad mærkeligt. De besluttede at stemme nej.

Saa oprandt Valgdagen 5. Oktbr. 1848. Valgbestyrelsens Formand aabnede Valghandlingen paa Kalundborg Torv Kl. 11 og meddelte, at kun een Kandidat Niels Frederik Jespersen havde stillet sig.

Alle Vælgerne skulde møde her for at kunne stemme. Fra Samsø var kun mødt ca. 35, der Dagen i Forvejen var roet fra Samsø til Røsnæs, hvorfra de saa gik eller kørte til Kalundborg.

Efter at mindst een af Jespersens Stillere og han selv havde talt, blev der foretaget Afstemning ved Haandsoprækning (Kaaring), hvorved Jespersen fik 324 Stemmer. Ved en Kontraprøve var der 242, der stemte Nej. Af 1231 Vælgere havde 566 eller 46 pCt. stemt. Da ingen forlangte skriftlig Afstemning, blev Jespersen proklameret som Distriktets Rigsdagsmand.

Noget efter at Valghandlingen var forbi, kom 250 Samsinger til Kalundborg. De kom altsaa ikke til at deltage i Valget.

Samsingerne havde ansøgt Justitsministeriet om »at erholde et Dampskib til Vælgernes Transport til Kalundborg«, da en Returbillet til Kalundborg med det Dampskib, der sejlede mellem Aarhus og Kalundborg, kostede 3 Rdl.

2 Mark og 4 Sk. En hel Del Vælgere havde ikke Raad til at betale denne Billet.

Da der stadig intet Svar kom fra Ministeriet, og da der 3. Oktober intet Dampskib var kommet, lejede 250 Vælgere fra Samsø to eller tre Jagter, som sejlede 4. Oktober Kl. 9 — rimeligvis fra Koldby Kaas, da de ikke turde vente længere; de var overbevist om, at de nok skulde naa Kalundborg saa tidligt, at de kunde komme til at deltage i Valget, da de til 5 Mils Sejlads havde 24 Timer.

Det blev nu stille Vejr hele Formiddagen, saa Jagterne ikke kom fremad. Om Eftermiddagen blæste det op; men baade Vind og Strøm var imod, og hele Natten var det Storm med øsende Regn, saa Vælgerne var ligefrem udsat for Livsfare. De var saa tæt sammenstuede i de smaa Fartøjer, at den ene ikke kunde komme til at sidde eller ligge for den anden. Havde de vidst, at de skulde faa en saadan Tur, var sikkert ingen af dem rejst; thi det var ingen Lysttur at opholde sig paa Havet i 29 Timer under saadanne Vejrforhold.

De naaede først ind i Kalundborg Havn henad Kl. 2, og da var Valghandlingen forbi; men hvis de mødte Samsinger tillige med nogle sjællandske Vælgere (der skulde være 50) havde begæret skriftlig Afstemning, var det sandsynligt, at de 250 Vælgere havde kunnet naa at deltage i den. De fleste af dem havde stemt Nej, og Jespersen var ikke blevet valgt.

Samsingerne klagede over Valget. Rigsforsamlingen vedtog 24. Oktober efter nogen Forhandling, at Valget ikke skulde kasseres.

Indtil 1856 maatte Samsingerne møde i Kalundborg for at stemme; men efter den Tid fik de Lov til at stemme i Onsbjerg.

Det første Folketingsvalg.

Kalundborg-Samsøkredsen eller Holbæk Amts 4. Valgkreds bestod fra 1849 til 1918 af Kalundborg Købstad med Landdistrikt og 6 sjællandske Sogne: Raklev, Røsnæs,

Rørby, Ubby, Aarby og Tømmerup samt Øerne Samsø og Sejerø. — Tunø var henlagt til Odderkredsen i Aarhus Amt og Vørslev til Svinningekredsen.

I Juli 1849 befalede Indenrigsministeriet Kommunalbestyrelserne at lave Valglister over alle 30-aarige, selvstændige og uberygtede Mænd, som havde boet et Aar i Kommunen. Man ventede Folketingsvalg i September eller Oktober; men det blev først holdt 4. December ifølge kgl. aabent Brev af 4. November.

De ikke-bondevenlige Partier opstillede den forrige Rigsdagsmand N. F. J e s p e r s e n.

Bondevennerne opstillede Etatsraad P o v e l P o v e l s e n. Han blev født 26. April 1791 i Sorø, Søn af Købmand og Gæstgiver Christen Povelsen, heftig syg i sit 4. Aar, saa hans ene Ben sammenkrympedes og blev kortere end det andet, hvorfor han hele sit Liv maatte gaa ved Krykker, Student 1809, cand. jur. 1814, Kontorchef i Rentekammeret 1828, Amtsforvalter i Roskilde, Medstifter af »Bondevennernes Selskab« og Medlem af dets Bestyrelse 1846—50.

Ved Folketingsvalget 4. December 1849 var der to Kandidater: J e s p e r s e n (C) og P o v e l s e n (V).

Valghandlingen begyndte Kl. 11 paa Torvet i Kalundborg. Fra Samsø var der Aftenen før Valget kommet 265 Vælgere, og de var sammen med den Mængde Vælgere, der om Morgenen 4. December strømmede ind til Byen fra Landsognene, enige om at vælge Povelsen, mens Vælgere i Kalundborg vilde vælge Jespersen.

Jespersen udtalte først sine politiske Anskuelser.

Mens Povelsen talte, lød der af og til høje Tilraab til ham, og da han forlod Tribunen, blev der en voldsom Larm.

Ved Kaaringen var der stort Flertal for Povelsen. Jespersen forlangte skriftlig Afstemning, som foregik under aaben Himmel og varede flere Timer. Der blev nu ikke saa lidt Spetakel. Nogle Mænd, som ikke var stemmebe-

rettigede, prøvede paa at stemme skriftligt paa Jespersen, men denne ulovlige »Protokolførelse« blev straks standset af Formanden for Valgbestyrelsen. Derved opstod der nogen Uro. En Læge i Kalundborg, der antoges at have virket for Povelsens Valg, blev skældt ud, og nogle Landboere blev fornærmet. De fleste af disse skyndte sig derfor at komme i Sikkerhed ved at forlade Byen, saa snart som de havde stemt. »De Vælgere, som havde stemt paa Povelsen, følte sig til Mode ved Valghandlingen, som om en Ulykke hang over deres Hoveder«.

Resultatet af den skriftlige Afstemning blev, at Povelsen fik 730 Stemmer, mens Jespersen fik 264. Af 2409 Vælgere havde 994 eller 41,3 pCt. stemt.

Efter at Povelsen var proklameret som Folketingsmand, forlangte en Del Mennesker — især fra Kalundborg — at han skulde komme frem paa Tribunen og tale til Mængden, rimeligvis for at de kunde forhaane ham; men Povelsen havde for længst forladt Valgstedet og søgt Tilflugt hos sin Ven, Amtsforvalter Ølgaard i Kalundborg.

Da den urolige Skare, som bestod af ca. 100 Sømænd, Svende, Læredrenge og deslige, ikke fik sit Ønske opfyldt, drog de under Sangen »Holmens faste Stok« hen til Ølgaards, hvor man mente, at Povelsen opholdt sig. Man lavede en voldsom Støj og raabte, at »Krykkeper« skulde komme frem, hvad Povelsen naturligvis ikke kunde indlade sig paa, da Hoben for en stor Del var ophidset af spirituøse Drikke.

Povelsen skjulte sig nu i et Klædeskab. For at faa Fred lod man »nogle af Mængden« komme ind i Huset for at se, om Povelsen var der, man da de ikke fandt ham, gik de hen til den føromtalte Læges Hus, opførte der atter deres »Kattemusik« og slog nogle Ruder ind. Nu kom endelig Politimesteren og fik Pøbelen jaget væk.

Povelsen forlod Kalundborg om Aftenen Kl. 9. Optøjerne vedvarede endnu, idet Sten og Snavs blev kastet mod Vognen, hvori han kørte, og »hans Bortrejse med

hele Lemmer sikredes kun ved Politiets pludselige Indtrængen«.

Det er højst rimeligt, at han »ved al den Skræk, han fik paa Valgdagen, har faaet den Spire, der medførte hans Død«.

Ikke mange Dage efter sin Hjemkomst fra Valget maatte han gaa i Seng, og skønt han vel for en Tid helbredtes saa vidt, at han kunde deltage i Rigsdagens Forhandlinger, bar han dog i sig den Dødens Spire, der snart igen kastede ham paa Sottesengen. Inden han igen havde overtaget sit Amtsforvalterembede i Roskilde, døde han 14. April 1850.

To Suppleringsvalg.

Ved Povelsens Død mistede Holbæk Amts 4. Valgkreds sin Rigsdagsmand. Indenrigsministeriet udskrev Suppleringsvalget til 28. Maj 1850.

Borgerne i Kalundborg tænkte paa at vælge Overretsassessor, Justitsraad C. A. Flensborg i København.

Vælgere fra de sjællandske Landsogne og Samsø spurgte Bestyrelsen for »Bondevenernes Selskab«, om den vilde skaffe dem en Kandidat; men den svarede, at den ikke ønskede i dette Øjeblik og i et Distrikt, hvor Købstadborgerne var saa ophidsede, at anbefale nogen egen Kandidat, men tilraadede Vælgerne af Landbostanden at stemme paa Flensborg eller afholde sig fra at stemme, for saa vidt Borgerne opstillede ham.

I »Almuevennen« for 14. Juni 1850 skriver Redaktør I. A. Hansen: »Men nu beder vi Læserne ret lægge Mærke til de gode Kalundborg Mænds Handlemaade. De Mænd, der stormede frem i vildt Had og Raseri mod »Bondevenerne«, fordi disse ikke, som det hedder, vil tage Hensyn til Købstædernes Ønsker og Vilje, forkaster deres egen udpegede Kandidat, fordi »Bondevenerne« tager Hensyn til deres Ønsker og Vilje. Trængtes der til Beviser for, hvor hule, tomme, intetsigende og uretfærdige alle de

Klager og Beskyldninger, som et vist Parti har faaet Købstæderne til at istemme over »Bondevennerne« som dem, der vil forurette, tilsidesætte og nedtrykke Købstæderne, behøver man sandelig blot at henvise til Eksempler som dette og lignende, der klarlig viser, at det er Købstæderne, som støder Forhandlingen og Samvirken med »Bondevennerne« fra sig, og som selv mistænker og modarbejder deres egne Standsfæller og Kandidater, naar »Bondevennerne« ikke optræder imod dem. Vælgerne i Kalundborg kasserede deres egen Valgkandidat, da de hørte, at »Bondevennerne« ikke vilde stille nogen Kandidat imod ham, og de sendte en Ekstraindbydelse til Major Tuxen, en bekendt Tilbagegangsmand i København, og bad ham lyk-saliggøre dem ved at stille sig imod deres egen første Kandidat, der havde den Fejl, at »Bondevennerne« ikke forfulgte ham. Saaledes blev Tuxen valgt, og vi vil nu lade Kalundborgerne glæde sig over deres glørværdige Bedrift, saa længe de kunde, med det Ønske, at de maa blive lige saa tilfredse med deres Valg til Enden, som de vistnok nu er«.

Ved Valget 28. Maj 1850 var der to Kandidater: Major Tuxen og Overretsassessor Flensborg (C). — Ved den skriftlige Afstemning fik Tuxen 299 Stemmer og Flensborg 21. Samsingerne deltog ikke i Valget. Af 2409 Vælgere stemte 320 eller 13,3 pCt.

Christian Frederik August Tuxen blev født 1797 og døde 27. November 1850.

Atter havde Kalundborg-Samsøkredsen mistet sin Folketingsmand.

Indenrigsministeriet fastsatte Suppleringsvalget til 7. Januar 1851. Der var 2 Kandidater: Gdr. Hans Nielsen (H) fra Daastrup ved Roskilde og Amtsfuldmægtig Chr. Ølgård (C) i Kalundborg. Den sidste blev valgt ved Kaaringen, idet Hans Nielsen ikke forlangte skriftlig Afstemning. Der findes ingen Oplysninger om Valget.

Folketingsvalget 4. August 1852.

Gartner Niels Jensen i Besser paa Samsø besluttede at stille sig efter Anmodning af flere Vælgere, men »især efter nøje Selvprøvelse«.

»Idet jeg offentligt (»Almuevennen« for 19. Juli) udtaler denne Beslutning, er det tillige min Pligt for de ærede Vælgere at udtale Grunden til min Beslutning, som ogsaa fortæller, efter hvilke Grundsætninger jeg agter at handle, om Valget skulde falde paa mig. Vel har jeg ikke haft Lejlighed til at fremtræde offentligt, saa Vælgerne deraf kan kende mig eller mine politiske Anskuelse; men derimod har jeg med stadig og levende Interesse fulgt det politiske Livs Udvikling i vort Fædreland i en lang Række af Aar og i Stilhed overvejet samme og er derved kommet til den Overbevisning, at varm Interesse for Sagen, en god, sund Menneskeforstand og et redeligt, selvopoffrende, patriotisk Sindelag kan udrette store Ting.

Jeg skal herved have den Ære at gøre de ærede Vælgere bekendt med, at jeg nøje skal udvikle mine politiske Anskuelse paa Valgdagen, saaledes at enhver kan vide, hvad jeg især vil virke for, hvis jeg ved de ærede Vælgere Tillid skulde opnaa en Plads i Danmarks lovgivende Forsamling.

Saa meget vil jeg herved foreløbig tillade mig at bemærke, at de ærede Vælgere kan fuldkommen være overbevist om, at jeg med Liv og Sjæl er Demokrat og som Følge deraf vil holde paa vor fri Forfatning, paa vor folkelige Grundlov og Valglov, saa disse ikke bliver forandret uden yderste Nødvendighed; thi jeg elsker Friheden, som jeg elsker mit Fædreland og det danske Folk.

Med disse Grundsætninger anbefaler jeg mig til de ærede Vælgere for dette Distrikt«.

Omkring Midten af Juli 1852 syntes det, som om Borgerne i Kalundborg og Vælgerne i de sjællandske Sogne var blevet enige om at vælge fhv. Møller J. J. Nielsen i Melby til Folketingsmand.

I »Holbæk Amts Avis« for 26. Juli rostes denne Enighed, og Nielsen omtaltes som en »Talsmand, der, udrustet med megen Sagkundskab, er i Besiddelse af ægte Frisind og en levende Følelse for Sandhed og Ret«. Avisen lykønskede Kredsen »til denne heldige Overenskomst, men ogsaa til, at dens Valg faldt paa Nielsen, der tidligere har vist at eje en kraftig Vilje og en fast Overbevisning, og som, derom er vi fuldt overbevist, vil vide, følgende Pligt og Samvittighed, tilfredsstillende baade for By og Land at røgtø sit ansvarsfulde og alvorlige Kald«.

Nielsen holdt ingen Vælgermøder, men udtalte sin politiske Mening i »2 sluttede Foreninger« i Kalundborg.

Det syntes dog saa som saa med ovennævnte Enighed; thi i Slutningen af Juli meldte der sig en ny Kandidat, Kaptajnløjtnant Otto Frederik Suenson fra København. Han sammenkaldte nogle Borgere i Kalundborg og fremsatte sine politiske Anskuelser for dem, og de udtalte næsten enstemmigt det Ønske, at han vilde stille sig.

Bestyrelsen for »Bondevennernes Selskab«, der ikke syntes om Nielsen, anbefalede Suenson, som ganske vist ikke var Bondeven, men bekendt som en af vore liberale Søofficerer.

Nogle Dage før Valget berejste Bondevennen, Fæstehusmand Peder Hansen fra Lundby ved Præstø de sjællandske Sogne og agiterede for Suensons Valg.

Ved Valget 4. December 1852 var der 3 Kandidater: Gartner Niels Jensen (V) fra Besser, fhv. Møller J. J. Nielsen (V) fra Melby og Kaptajnløjtnant O. F. Suenson (C) fra København.

Valgbestyrelsens Formand, Proprietær B a r n e r, aabnede Valghandlingen paa Kalundborg Torv og meddelte, at ovennævnte 3 Kandidater havde stillet sig.

N. Jensen var vist ikke mødt. Der nævnes i hvert Fald intet om, at han holdt nogen Tale. Der var vist ikke mødt ret mange Vælgere fra Samsø, ja, maaske slet ingen.

J. J. Nielsen gav i en særdeles velvalgt, indholdsrig

Tale en Oversigt saavel over de Pligter, der paaligger en Rigsdagsmand, som over de Foranstaltninger, der efter hans Mening burde iværksættes og fremmes til Landets Bedste. Hans Tale blev hørt med udelt, velfortjent Opmærksomhed, og ved dens Slutning lød der et stærkt Bravo fra de forsamlede Vælgere.

O. F. Suenson erklærede, at han ikke hørte til noget Parti. Han gav en Oversigt over en Rigsdagsmands Pligter, og hvad han ansaa for gavnligt til at formindske Byrderne og befæste Landets Tarv.

Snedkermester Nielsen begyndte en Interpellation, der kun kunde høres af de nærmeststaaende. Da den imidlertid lod til at blive langvarig, blev den afbrudt af Forsamlingen ved et Hurra for Suenson.

Ved Kaaringen var der Flertal for Suenson. Nielsen begærede Afstemning til Protokollen og fik 120 Stemmer (102 fra Kalundborg og 18 fra Landet), mens Suenson fik 164 (72 fra Kalundborg og 92 fra Landet) og blev proklameret som Kredsens Folketingsmand. Af 2567 Vælgere havde 284 eller 11,1 pCt. stemt.

Hele Valghandlingen foregik med Ro og Orden; den varede fra Kl. 11—3 og blev sluttet med et jublende Hurra for Kongen.

J. J. Nielsen udtalte efter Valget, at da han havde hørt, at Peder Hansen havde agiteret til Fordel for Suenson, var han vis paa, at han ikke blev valgt. Han sagde endvidere, at Stemningen for Suenson var tilvejebragt paa en noget kunstig Maade.

O. F. Suenson blev født i København den 19. November 1810, kongevalgt Medlem af Rigsraadet 1861—63, Landstingsmand 1866—73, Marineminister i Ministeriet Friis 1867—69 og døde 19. November 1882.

To Folketingsvalg i 1853.

28. Januar 1852 udsendtes en kgl. Kundgørelse om, at Toldgrænsen skulde flyttes fra Ejderen til Elben, at der

skulde indføres en Fællesforfatning for Kongeriget og Hertugdømmerne, og at Slesvig ikke maatte knyttes nærmere til Kongeriget, end Holsten blev.

Da Frederik den Syvende var barnløs, havde Ministeriet Bluhme ved Londontraktaten af 8. Maj 1852 faaet 5 Stormagter og Sverige-Norge til at enes om, at det danske Monarki udeleligt skulde gaa i Arv til Prins Christians mandlige Arvinger i Ægteskab med Louise af Hessen.

Lovforslaget om Arvefølgen blev behandlet i den forenede Rigsdag.

De Nationalliberale holdt paa Kongelovens Arvefølge, der var optaget i Grundloven, og som ogsaa gav Kvindesiden Arveret. Bondevennerne og Højre støttede Regeringen, da de mente, at Londontraktaten burde vedtages uforandret af Hensyn til Udlandet (den europæiske Nødvendighed).

Hovedforslaget i Rigsdagssamlingen 1852—53 var dog Forslaget til Lov om »Ophævelsen af Toldforskellen mellem Danmark samt Slesvig og Holsten«. Uenigheden mellem Partierne drejede sig kun om Tiden for Toldgrænsens Flytning fra Ejderen til Elben. De Nationalliberale var imod Forslaget, medens de fleste Bondevenner og Højre støttede det.

Folketinget vedtog saa 11. Januar 1853 med 50 Stemmer mod 45, at Toldgrænsens Flytning skulde udsættes. Bluhme opløste straks Folketinget og udskrev Valg til 26. Februar. —

Indenrigsministeriet meddelte 16. Februar 1853 Samsingerne, at en af de ved Helsingør stationerede Dampbugserbaade vilde komme til Långøre Havn for Valgdagsmorgen Kl. 6½ uden Betaling at overføre Øens Vælgere til Kalundborg, og den vilde een Time efter Valghandlingens Slutning returnere til Samsø; men Dampbaaden kom ikke, da der var Drivis i Farvandet mellem Samsø og Sjælland.

Henimod Midten af Februar var det almindelig bekendt i Kredsen, at to Kandidater, fhv. Møller J. J. Nielsen og Grosserer K. O. W. Nygaard vilde stille sig.

Nogle Vælgere paa Landet opfordrede 20. Februar Dyr-læge H. L. E. Olsen i Kærby til at stille sig, hvad han lovede. Han var Distriktsformand i »Bondevennernes Selskab«.

22. Februar sendte 23 Vælgere i Kærby en skriftlig Opfordring til Vælgerne i de sjællandske Landsogne om at støtte Olsens Kandidatur ved at underskrive den. Han vilde støtte Regeringen i Told- og Arvesagen og omfatte med Varme Reformer i Fæstevæsenet.

Nogle Vælgere vilde dog ikke underskrive denne Opfordring, da de havde lovet at stemme paa Nielsen. Man blev derfor hurtigt klar over, at denne vilde sejre, da Samsingerne paa Grund af Frostvejret var forhindret i at møde.

Valgdagsmorgenen sagde Olsen til en Del Vælgere, at de skulde stemme paa Nygaard, fordi han var anbefalet af »Bondevennernes Selskab«, og fordi Stemningen var ham mere gunstig, og det lovede de ogsaa.

Ved Valget 26. Februar 1853 var der 4 Kandidater: Kapellan C. V. Lange (H) fra Viskinde, fhv. Møller J. J. Nielsen (V) fra Melby, Grosserer K. O. W. Nygaard fra Holbæk og Dyr-læge H. L. E. Olsen (V) fra Kærby.

Pastor Jensen fra Aarby aabnede Valghandlingen Kl. 11 paa Torvet i Kalundborg.

Lange udtalte med »en ret mærkelig Frimodighed« sin Overbevisning om, at Kredsen ikke havde Garanti for at være vel repræsenteret af de 3 andre Kandidater, og at dette var Grunden til, at han stillede sig. Han erklærede sig enig med Flertallet i det opløste Folketing i Told- og Arvespørgsmaalet, og han vilde derfor stemme mod Ministeriet i disse to Sager, som han erklærede for saa vanskelige og indviklede, at mange lærde Mænd ikke kunde danne sig noget tydeligt Begreb herom, endsige den

største Del af de her forsamlede Vælgere. Til Slut opfordrede han til Interpellation; men »denne var kun ubetydelig«, og han traadte da tilbage, efter at han havde anbefalet sig til Vælgerne.

Nielsen erindrede Forsamlingen — »under Akklamation og Bravoraab« — om de politiske Grundsætninger, som han havde udtalt sig om, da han sidst fremstillede sig for den paa dette Sted, og han erklærede, at han uforandret fulgte disse, som bestod i at understøtte Regeringen, saa den med Ro og Kraft kunde ordne Danmarks ydre og indre Forhold. Han omtalte Forholdet mellem Land og By uden at gaa ind paa Enkeltheder og lovede at gøre, hvad der stod i hans Magt for at ordne dette saa vidt muligt til begge Parters Tilfredshed, men fremfor alt paa en retfærdig Maade. Han mindede om, at han stedse havde været uafhængig i sine Grundsætninger og imødegik med Alvor og Kraft den indirekte Sigtelse, der syntes at ligge i nogle Ytringer af Lange, at han skulde have understøttet den mægtige paa den ringeres Bekostning. Han erklærede den for usand, ubevist og ubeviselig; thi han havde stedse agtet Mennesket for, hvad det var, uden Hensyn til, om det havde Stjerne paa Brystet eller Træsko paa Benene.

Nygård sagde, at han i længere Tid havde ønsket at tjene sit Fædreland ved paa Rigsdagen at deltage i de Arbejder, der skulde fremme dettes Vel; men den udbredte, borgerlige Virksomhed, han sad i, havde hidtil forhindret ham deri; nu havde han ordnet sine Sager saaledes, at han kunde modtage Valg, om det maatte falde paa ham. Hans Medborgere i Holbæk havde opfordret ham til at stille sig der, men han besluttede at stille sig i Kalundborg. Han var vis paa, at hans praktiske Kendskab til By og Land i Forbindelse med sund Fornuft vilde sætte ham i Stand til at fatte og afgive en rigtig og begrundet Mening om de Spørgsmaal, der maatte komme under Forhandling paa Rigsdagen. Han ansaa det for rig-

tigst, at Fæstevæsenet blev ordnet, selv om det skulde ske ved Lov. Han vilde støtte Regeringen i Told- og Arvesagen.

Olsen bad Forsamlingen undskylde, at han ikke saa sig i Stand til i et frit Foredrag at udtale sin Mening om vor politiske Situation paa Grund af, at han først 22. Februar var blevet opfordret til at stille sig; men da hans daglige Praksis, som han ikke turde forsømme, optog meget af hans Tid, havde han kun set sig i Stand til at opsætte sin Mening paa Papiret. Som den egentlige Grund til, at han stillede sig, angav han Fæstesagen og dennes Ordning; men det meste af hans Foredrag gik tabt paa Grund af en uafsluttelig Hujen og Støjen.

Pastor Jensen bad om Ro, og Støjen ophørte ogsaa et Øjeblik; men snart begyndte den samme Kaadhed igen, og den vedvarede uafbrudt, til Olsens Foredrag var forbi.

Lange sagde til Slut, at Vælgerne nu havde hørt 4 stakels Kandidater, som alle meget gerne ønskede at blive valgt.

Jensen sluttede Forhandlingen paa en smuk og værdig Maade, som han havde aabnet den, med at udbringe et Ønske om Held og Velsignelse over Konge og Fædreland, der besvarede med 9 Hurraraab.

Ved Kaaringen var der Flertal for Nielsen. De andre Kandidater forlangte skriftlig Afstemning. Lange fik 51 Stemmer, Nielsen 372, Nygaard 35 og Olsen 9.

Nielsen, der blev hilst med Akklamation, takkede for Tilliden og blev derefter i højtidelig Procession med Borgermusikken og Søfolkene med vajende Dannebrogspaner i Spidsen ledsaget til Postgaarden, hvor han udbragte et Leve for Kongen og Hurra for Holbæk Amts 4. Valgkreds.

Rigsdagen blev indkaldt 7. Marts 1853. Regeringens Forslag om at godkende Londontraktaten af 8. Maj 1852 (det kgl. Budskab af 4. Oktober 1852) blev 18. April 1853 vedtaget i den forenede Rigsdag med 97 Stemmer mod 45; men da det grundlovmæssige Flertal paa $\frac{3}{4}$ ikke derved

var opnaaet, blev baade Folketing og Landsting opløst 19. April 1853, og Folketingsvalget blev fastsat til 27. Maj.

Paa Grund af den virksomme Agitation, som efter Forlydende skulde finde Sted i Landsognene paa Sjælland til Fordel for en i høj Grad erklæret Modstander af Ministeriet, havde flere Borgere opfordret Byens Vælgere til at samles til et Møde for at raadslaa, om man skulde stemme paa en Kandidat, som var for eller imod Regeringen i Arvesagen.

Efter at Mødet var aabnet, og Hensigten med det var meddelt de tilstedeværende, blev disse anmodet om at udtale deres Anskuelse; men ingen begærede Ordet, og hele Diskussionen indskrænkede sig til enkelte Spørgsmaal og Berigtigelser; det blev næsten enstemmigt vedtaget at stemme paa en ministeriel Kandidat.

Man vedtog ikke at binde sig til nogen bestemt Kandidat; men i fuldkommen Overbevisning om, at Enighed i Princippet ogsaa vilde føre til Enighed med Hensyn til Kandidaten, foresloges det at afholde et Møde 26. Maj for at bestemme sig for en ministeriel Kandidat.

Paa Mødet, som ikke omtales noget Sted, blev det sikkert vedtaget at stemme paa J. J. Nielsen.

C. V. Lange bekendtgjorde i »Holbæk Amts Avis« for 20. Maj, at han anbefalede sig til Valgkredsens Bevaagethed med det Løfte altid at ville virke for, hvad der kan være Gud til Ære, Kongen til en velsignet Ihukommelse og det danske Folk til Gavn og Glæde.

Ved Valget den 27. Maj var der 3 Kandidater: Gartner Niels Jensen (V) fra Besser, Kapellan C. V. Lange fra Viskinde og fhv. Møller J. J. Nielsen (V) fra Melby.

Medlem af Valgbestyrelsen, Købmand Møller i Kallundborg indledede Valget Kl. 10 paa Torvet og gav Ordet til Kandidaterne, som derefter fremtraadte og udtalte deres Anskuelse om Tidens vigtigste Spørgsmaal, Jensen og Nielsen med Rolighed og Besindighed, Lange derimod ikke uden en vis Lidenskab.

Ved Kaaringen var der flest Stemmer for Nielsen, og han blev derfor proklameret til Kredsens Folketingsmand; men Lange forlangte Afstemning til Protokollen og fik 156 Stemmer, N. Jensen 42 og J. J. Nielsen 284, hvilken Meddelelse blev modtaget med Jubel og et 3 Gange gentaget Hurra for den valgte Rigsdagsmand.

Valghandlingen foregik med Ro og Orden. Interpellationer fandt ikke Sted; kun blev Lange ved sin Tales Slutning opfordret til at give et bestemt Svar paa, om han vilde stemme ja eller nej til Arvespørgsmaalet. Lange søgte først at give et undvigende Svar; men da Opfordringen blev gentaget med Alvor og istemmet af flere, erklærede han endelig, at han agtede at stemme for det kgl. Budskab.

Valghandlingen sluttede med, at Møller udbragte et Leve for Danmarks elskede Konge, Grundlovens ophøjede Giver, Kong Frederik den Syvende, hvilket Forsamlingen besvarede med et jublende nidobbelt Hurra.

Kun faa Samsinger deltog i Valget.

Folketingsvalget 1. Decebr. 1854.

Rigsdagen blev sammenkaldt 13. Juni 1853. Toldloven og Arvefølgen blev nu vedtaget af Rigsdagen.

Højreministeriet Ørsted udstedte 26. Juli 1854 uden Rigsdagens Samtykke en Fællesforfatning for Kongeriget og Sønderjylland, og dennes Rigsraad skulde bestaa af 20 kongevalgte Medlemmer og 30, valgte af Rigsdagen og Hertugdømmernes Ständerforsamlinger.

Efter at Rigsdagen 2. Oktober 1854 var samlet, foreslog Ørsted, at Junigrundloven skulde indskrænkes til kun at gælde for Kongerigets særlige Anliggender, men da han samtidig vilde ændre Valgretten til Rigsdagen, fik han næsten alle Rigsdagsmænd imod sig, og begge Ting vedtog saa godt som enstemmigt at bringe en Adresse til Kongen om, at man havde Mistillid til Ministeriet.

Saa opløste Ørsted Folketinget 20. Oktober 1854 og udskrev Valg til 1. December.

Kalundborg - Samsøkredsens Folketingsmand havde stemt sammen med Bondevennerne i Told- og Arvesagen uden dog vist egentlig at være Bondeven, skønt J. P. Jensen i sin Bog om Rigsdagsvalgene sætter V bag ved hans Navn.

Han vilde vedblive at støtte Ministeriet Ørsted og stemte hverken for eller imod Mistillidsadressen til dette. Bestyrelsen for »Bondevennernes Selskab« fraraadede derfor at genvælge J. J. Nielsen, men tilraadede Vælgerne at stemme paa den tidligere Rigsdagsmand Niels Frederik Jespersen, som ikke vilde støtte Ministeriet, og hvis Valg derfor var meget ønskeligt. Det var nemlig meget vanskeligt at formaa fri og uafhængige Mænd til at stille sig, og derfor maatte Bestyrelsen være tilfreds med Jespersen, hvis politiske Meninger den ellers ikke syntes om. —

Jespersen solgte i 1851 Grønnebjerggaard, men synes at være blevet boende der til sin Død 1862.

Ved Valget 1. December 1854 var der 2 Kandidater: Kaptajn, fhv. Proprietær N. F. Jespersen (C), Grønnebjerggaard, og fhv. Møller J. J. Nielsen fra Melby.

Købmand Møller i Kalundborg aabnede Valghandlingen paa Torvet Kl. 11. Ved den skriftlige Afstemning fik Jespersen 175 Stemmer og Nielsen 157. 332 Vælgere eller godt 12 pCt. havde stemt. Kun faa Samsinger deltog i dette og det følgende Valg.

Folketingsvalget 14. Juni 1855.

Inden Resultatet af Folketingsvalget 1. December 1854 forelaa, var Ministeriet Ørsted gaaet af, og et Ministerium Bang af nationalliberal Farve dannet. Det lykkedes dette at faa Rigsdagen til at vedtage, at Junigrundloven kun skulde gælde for Kongerigets særlige Anliggender. Da dette var en Grundlovsforandring, skulde der udskrives ny Valg baade til Folketing og Landsting. Det første blev fastsat til 14. Juni 1855.

Bestyrelsen for »Bondevennernes Selskab« tilraadete i Regelen at genvælge de Rigsdagsmænd, der »hidtil havde vist sig tro imod Folket og Friheden«, for at man kunde faa Forfatningssagen ordnet. Derfor raadete den Vælgerne i Kalundborg-Samsøkredsen til at genvælge Jespersen. —

Nogle Vælgere genopstillede J. J. Nielsen, og Samsingerne opstillede Gartner N. Jensen.

Ved Valget 14. Juni 1855 var der 3 Kandiater: Gartner Niels Jensen (V) fra Besser, Kaptajn, fhv. Proprietær Niels Frederik Jespersen (C), Grønnebjerggaard, og fhv. Møller J. J. Nielsen fra Melby.

Købmand Møller abnede Valghandlingen paa Torvet i Kalundborg Kl. 10.

N. Jensen lovede Bønderne »Guld og grønne Skove«, og han vilde have Præsterne sat paa fast Gage.

Jespersen forsvarede det nuværende Ministerium og den sidste Rigsdag, hvilken derimod angrebes af Nielsen for dens Fremfærd mod Ørstedes Ministerium.

Jespersen beraabte sig paa sit Kendskab til de kommunale Forhold, han netop her i Amtet havde erhvervet sig som Medlem af Amtsraadet og Formand for et Sogneforstanderskab. Beskatningsforholdene trængte til Omregulering, især i Købstæderne, der i det hele var blevet utilbørligt tilsidesat. Han vilde stemme for en Fæstetvangslov, hvormed alle Parter, navnlig ogsaa Bønderne kunde være tjent.

Nielsen roste sig for den Forudseenhed, han havde lagt for Dagen ved den forrige Valghandling.

Jespersen blev paa en ret pikant Maade interPELLERET af Pastor Hansteen fra Samsø om noget vedrørende en tilkommende dansk »Dronning«, som efter Hansteens Mening ikke var bundet af Grundloven. Jespersen mente det modsatte. Købmand Møller afbrød nu denne Forhandling.

Jespersen blev derefter interPELLERET af Dyrlæge Olsen fra Kærby om Valgloven. Han svarede, at Danmarks Valg-

lov var den bedste af de Valglove, der hidtil var bekendt.

Nielsen blev interPELLERET af Kandidat, Skolelærer Bech om Fællesforfatningen.

I den Anledning spurgte Lacoppidan, om en Ikke-Vælger var berettiget til at interpellere.

Møller svarede, at det formentlig ikke stemte med Valglovens Aand, men da intet derom var bestemt, havde han dog ikke villet afbryde Bech.

Afstemningen ved Haandsoprækning fandtes tvivlsom. Ved den derpaa følgende Tilsidetræden skønnedes Jespersen at have de fleste Stemmer. Nielsen forlangte skriftlig Afstemning og fik 133 Stemmer, Jensen 8 og Jespersen 140. 281 Vælgere eller godt 10 pCt. havde stemt. Valgdeltagelsen var ringere end ved sidste Valg.

Folketingsvalget 14. Juni 1858.

Rigsdagen vedtog i 1855, at Grundlovsindskrænkningen skulde træde i Kraft samtidig med, at Fællesforfatningen blev udstedt. Dette skete 2. Oktober 1855. Ørstedes Rigsraad paa 50 Medlemmer blev beholdt; men desuden skulde der vælges 30 Medlemmer ved direkte Valg i store Kredse af Vælgere, som gav 200 Rdl. i Skat til Stat og Kommune eller havde en Indtægt paa 1200 Rdl. Kun en Tyvendedel af Folketingsvælgerne fik Valgret. —

Samsingerne havde længe været utilfredse med, at de skulde møde i Kalundborg for at udøve deres Valgret, da Sejladsen dertil var meget besværlig. Siden 1849 havde de saa godt som ikke deltaget i de 5 afholdte Folketingsvalg. Tscherning indbragte derfor i en af Rigsdagens første Sessioner et Forslag om, at de fik Lov til at stemme hjemme paa Øen; men det blev forkastet. I 1855 blev Kredsens Folketingsmand N. F. Jespersen og Redaktør og Folketingsmand for Langelandskredsen I. A. Hansen enige om at stille et Forslag om, at Samsingerne fik Lov til at stemme hjemme, og det blev vedtaget af Rigsdagen 16.

Februar 1856. Afstemningen skulde foregaa i Onsbjerg paa Samsø 14 Dage efter Valget i Kalundborg.

Man glemte Sejerøboerne, som ogsaa havde haft Krav paa at faa Lov til at stemme hjemme; men de havde dengang ingen Talsmænd. — Først i 1901 fik de Lov til at stemme hjemme.

Borgerne i Kalundborg var meget utilfredse med denne Ordning, da Samsingerne derved vilde faa den afgørende Indflydelse paa, hvem der blev valgt, og de klagede over, at deres Valgdistrikt nu var blevet ruineret.

Nu skulde Samsingerne rigtig for Alvor deltage i Folketingsvalgene. I 1858 havde de 2 Kandidater at vælge imellem, nemlig Adolph E. C. Eberlin, der var Birke-dommer paa Samsø 1856—66, og Gmd. Niels Pedersen til Selsinggaard paa Samsø. Bestyrelsen for »Bondevennernes Selskab« anbefalede dem begge.

9. Juni blev der holdt et Prøvevalg paa Samsø, hvor I. A. Hansen var mødt og blev valgt til Dirigent. De to Kandidater var til Stede; Niels Pedersen trak sig tilbage.

Eberlin blev næsten enstemmigt kaaret. Hans Tale gjorde et heldigt Indtryk paa Forsamlingen, som især bestod af Bønder. Han syntes godt om Næringsloven af 1857, som man maatte fastholde og søge bevaret.

Til Slut holdt I. A. Hansen en Tale, hvoraf det nærmest fremgik, at han kun arbejdede paa at sætte Splid mellem Bønder og Borgere. Han fortalte, at Kalundborgerne havde klaget over, at Valgkredsen nu var ruineret, og han tilføjede, at de denne Gang skulde have Ret; han sluttede saaledes: »Herpaa vil jeg udbringe et Hurra for Kalundborgernes Ret i det Haab, at I slutter Eder alle som een sammen og virker for Eders Rigsdagsmand«. Det paa Kalundborgs Ruin udbragte Hurra blev modtaget af den »blindt lydende« Forsamling med kaad Begejstring. Eberlin omtales forøvrigt i »Kalundborg Avis«, der begyndte at udkomme 13. Oktober 1857, som en human og alminde-

lig afholdt Mand, »men til at repræsentere Købstædernes Ret og Tarv i Folketinget dur han ikke«.

Vælgerne i Kalundborg opstillede den tidligere Folketingsmand J. J. Nielsen, som nu var cand. phil. og boede i København. I »Kalundborg Avis« for 27. Maj skrives: »Nielsen er en meget agtet Personlighed, ikke alene her i Byen, men i hele Valgdistriktet ... Han er den næringsdrivendes og Bondens sande Ven, lige saa fuldt som han er en Fjende af den ny Næringslov og af Fæstes Overgang til Selvejendom ved en Tvangslov ... Han vil vistnok bedre end nogen anden være i Stand til at bøde paa, hvad den forrige Rigsdagsmand har ødelagt for Kredsen«.

Eberlin bekendtgjorde i »Kalundborg Avis« for 12. Juni, at han haabede at kunne komme til Kalundborg, hvor Vælgere, som ønskede at tale med ham, kunde træffe ham i Thranes Gæstgivergaard.

Ved Valget den 14. Juni 1858 var der 2 Kandidater: Adolph E. C. Eberlin (V) fra Samsø og J. J. Nielsen (H) fra København.

Borgmester E. S. Becher aabnede Valghandlingen paa Torvet i Kalundborg Kl. 10.

Eberlin, som var stillet af 2 Mænd fra Samsø, udtalte i et længere Foredrag sine politiske Anskuelser, idet han især dvælede ved Fællesforfatningen, som ikke bestod i anerkendt Kraft, da Holstenerne ikke mere deltog i Rigsraadets Møder. Han sluttede sig i et og alt til Bondevennernes Program og var en Ven af Næringsloven. Han vilde virke for Fæstevæsenets Afløsning ved en Tvangslov.

Nielsen henholdt sig til de Anskuelser, han for fem Aar siden havde udtalte her. Han vilde nu som forhen stemme imod en Fæstetvangslov, som han betegnede som uretfærdig. Han sagde, at Næringsloven var en alt for voldsom og skaanselløs Kuldkasten af det bestaaende.

Der skete ingen Interpellation.

Ved Kaaringen ræktes kun 5 a 6 Hænder i Vejret for Eberlin, mens næsten hele Forsamlingen under rungende

Hurra kaarede Nielsen, der saaledes af Becher proklameredes som valgt ved Kaaringen. Langt over Halvdelen af de tilstedeværende var Landboere; Købstadens Vælgere havde kun sparsomt indfundet sig. Eberlin forlangte skriftlig Afstemning baade her og paa Samsø, og Becher erklærede saa, efter at Afstemningen her var sluttet, at den vilde blive fortsat i Onsbjerg 28. Juni Kl. 10.

Efter at Afstemningen paa Samsø var sket, og Valgbestyrelsen var vendt tilbage til Kalundborg, blev Optællingen af Stemmerne foretaget 30. Juni i et offentligt Møde paa Raadstuen. Eberlin sejrede med 779 Stemmer, mens Nielsen kun fik 253. Eberlin fik 673 fra Samsø, 79 fra de sjællandske Sogne og 7 fra Kalundborg. Nielsen fik 156 fra Kalundborg, 97 fra Sjælland, men ingen fra Samsø, skønt han havde henvendt sig i en særskilt trykt Proklamation til Samsingerne, og der var gjort en Del fra forskellige Godsejeres Side for at skaffe ham Stemmer fra Samsø. Ingen Sejerøboere stemte.

I Kalundborg med Landdistrikt var der 348 Vælgere, hvoraf 163 stemte, Raklev 281, 41, Røsnæs 121, 9, Tømmerup 157, 37, Aarby 209, 50, Rørby 200, 40, Ubby 210, 19, Sejerø 97, 0, Tranebjerg 257, 189, Nordby 158, 116, Koldby 153, 100, Besser og Onsbjerg 381, 268, ialt 2567, 1032 eller 40,2 pCt.

Folketingsvalget 14. Juni 1861.

18. Marts 1861 henvendte 5 Gaardmænd fra Samsø sig til I. A. Hansen for at faa en Kandidat, da der ingen Stemning mere var for Eberlin. I. A. Hansen svarede ikke.

I Begyndelsen af Maj blev der holdt et offentligt Møde, hvor der blev valgt en Komité paa 5 Medlemmer, hvis Formand var Sognefoged J. H a a r m a r k i Ørby. Han skrev til I. A. Hansen og bad ham om at holde et Møde paa Samsø. Det blev saa fastsat til 14. Maj Kl. 3 i Onsbjerg.

Der mødte ca. 100 Vælgere. I. A. Hansen omtalte Fæstevæsenet paa Samsø, om hvis Afløsning han i sidste Rigs-

dagssession havde indbragt et Forslag. Den aarlige Arvefæsteafgift fastsattes til 4 Tdr. Byg pr. Td. Hartkorn, hvilket Forsamlingen bifaldt.

Saa blev Valget drøftet. En ældre og en yngre Bonde vilde stille sig. Men da optraadte pludselig Landmaaler Carl Reinhold Jensen fra København, som Kandidat. Han sagde, at han naturligvis ikke vilde fortrænge nogen af Kredens egne Folk, men hvis Kredsen ønskede det, var han villig til at stille sig. I. A. Hansen anbefalede ham. De to Bønder trak sig saa tilbage. Mødet endte med Hurra for den nye Kandidat, I. A. Hansen og Kongen.

Reinhold Jensen (f. 1827, d. 1888) havde repræsenteret Odsherredskredsen i Folketinget 1858—61, men forlod nu denne Kreds til Fordel for Baron Zytphen Adler, som Bestyrelsen for »Bondevenernes Selskab« anbefalede. Se Aarvog for 1935, S. 176—186.

Ved Efterretningen om, at der skulde holdes et Vælgermøde paa Samsø skrev »Kalundborg Avis« 4. Maj: »Samsingerne i Forening med I. A. Hansen vil altsaa nok sørge for, at Holbæk Amts 4. Valgkreds faar en Folketingsmand; men det synes dog at være en temmelig stærk Til sidesættelse imod den sjællandske Del af Kredsen, aldeles ikke at spørge den til Råads i denne Henseende. At Valget først skal foretages her og derefter sanktioneres eller forkastes paa Samsø, gør, at det for Kalundborg og Omegn næsten er umuligt at blive repræsenteret paa Rigsdagen, og naar Valgloven for dette Distrikts Vedkommende endelig skulde omgaaes eller forandres, havde det saa ikke været mere rigtig at lade Samsø danne et Distrikt for sig? Samsøs Interesser er i de fleste Henseender aldeles forskellig fra Kalundborg og Omegns, og derfor synes det dobbelt ærgerligt at lade dem alene dominere Valget. — At det dog maaske kunde lade sig gøre at sætte en anden Rigsdagsmand igennem end netop den første, den bedste, der bliver anvist paa Samsø, er dog nok troligt; men for at kunne dette, maa der arbejdes og det snart. Som vi hø-

rer, skal der have dannet sig en Komité i denne Retning, og vi vil haabe, at det maa lykkes den at finde en Mand, som By og Land kan enes om at sende ind i Tinget, og umuligt er det vel ikke, at man kunde opstille en Mand, som Samsingerne ogsaa var villige til at give deres Stemmer. Vi ved ogsaa, at man privat har henvendt sig til flere agtede Mænd saavel her i Byen som i Omegnen med Opfordring til at stille sig, men forgæves; Grunden til disses Vægring har i de fleste Tilfælde været Frygten for, at deres Valg paa Grund af Samsingernes Overhøjhed ikke lader sig sætte igennem.

14 Vælgere i Kalundborg indbød Vælgere fra Land og By til et Vælgermøde paa Raadhuset 13. Maj Kl. 4.

Mødet var meget godt besøgt, især af Landboere. Prokurator Mohr opfordrede Land og By til i Enighed at sende en Repræsentant til Rigsdagen, som var fri og uafhængig af Partierne. Han foreslog, at der blev valgt en Komité paa 5 Medlemmer fra Byen og 3 a 4 Mand fra hvert Landsogn, og den skulde saa skaffe en Folketingskandidat. Den blev valgt og holdt straks Møde.

Komiteen holdt Møde 17. Maj og vedtog med 20 Stemmer mod 1 at opfordre Udskrivningschef Skibsted i København til at stille sig. Han kom til Kalundborg 24. Maj og blev af Formanden fremstillet for Komiteens Medlemmer. Han hørte ikke til noget Parti og holdt paa Grundloven og Valgloven.

Formanden for »Bondevennernes Selskab«, Overretsprokurator C. Alberti holdt Møde i Svallerup Kro 10. Juni og udtalte, at Bondevennernes Program nu var opfyldt med Undtagelse af en Tvangslov om Fæstes Overgang til Selveje. Han haabede, at den snart vilde komme; (men den kom aldrig).

Reinhold Jensen holdt Møde i Sognene paa Sjælland 11. — 13. Juni og i Kalundborg 12. Juni. Her imødegik han de Udtalelser, som var fremsagt om ham, at han

var en politisk Probenreuter og en Mand, der ingen Religion havde, fordi han var blevet borgerlig viet.

Ved Valget 14. Juni 1861 var der 2 Kandidater: Landmaaler Carl Reinhold Jensen (V) fra København og Udskrivningschef I. A. Skibsted fra København.

Valgbestyrelsens Formand, Kancelliraad Winge indledede Valghandlingen Kl. 10 paa Kalundborg Torv. Der var mødt mange Mennesker, og Mødet var undertiden noget stormfuldt.

Dyrlæge Olsen anbefalede Reinhold Jensen i et langt Foredrag og endte under Forsamlingens stedse stigende Mishagsytringer og Uro med at oplæse et Brev, han havde modtaget fra Oberst Tscherning.

Reinhold Jensen gjorde først Forsøg paa at rense sig for de Beskyldninger, der var fremkommet imod ham i Pressen og Agitationen. Dernæst sagde han, at han vilde stemme for Holstens Udsondring, Slesvigs Forbindelse med Danmark og Grundlovens Udvidelse til Slesvig, Nævnings Indførelse, Næringslovens Bestaaen m. m.

Pastor Bech fra Ubby spurgte, om R. Jensen var en Kristen eller Hedning, hvilket Winge paatalte paa Opfordring af R. Jensen.

Der opstod nu en lang Diskussion mellem Bech og R. Jensen om dennes Stilling til Kristendommen. R. Jensen sagde, at han var Lutheraner.

Dr. Hertz anbefalede Skibsted varmt.

Skibsted sagde, at han stillede sig ifølge Opfordring, udtalte sig i en meget frisindet Retning, paaviste, hvorledes Embedsstanden ifølge Grundloven var en fri og uafhængig Stand, der ikke var bundet til at stemme for noget uden efter Overbevisning, og vilde stemme for Grund- og Valglovens ubeskaarne Opretholdelse, Slesvigs nærmere Tilknytning til Danmark og Holstens Udsondring. Man burde oppebie Følgerne af Fæsteloven af 19. Febr. 1861, før man tog fat paa en Tvangslov.

Ved Kaaringen rakes kun 3—4 Hænder i Vejret for Reinhold Jensen, mens Forsamlingen under rungende Hurra kaarede Skibsted til Folketingsmand. R. Jensen forlangte skriftlig Afstemning her og paa Samsø, hvor den vilde finde Sted 1. Juli.

I. A. Hansen, Major Müllen, Dyrlæge Olsen og Gdr. K. Jensen fra Rørby berejste i de følgende Dage Samsø og agiterede for R. Jensens Valg. Efter Afstemningen i Onsbjerg fik Reinhold Jensen 799 Stemmer og Skibsted 733. Af de 2675 Vælgere havde 1532 eller 57,1 pCt. stemt.

Afstemningen i Kommunerne blev saaledes:

	Vælgere	Skibsted	R. Jensen
Kalundborg og Landdistrikt	364	289	1
Raklev	263	135	2
Røsnæs	121	18	6
Tømmerup	146	21	31
Aarby	212	161	2
Rørby	202	17	85
Ubby	212	4	67
Sejerø	92	8	0
Tranebjerg	340	20	167
Nordby	154	19	77
Koldby	155	3	103
Besser og Onsbjerg	414	38	258
	2675	733	799

Kalundborg var flagsmykket paa Valgdagen, og Butikkerne var lukket under Valghandlingen.

»P« kritiserede i »Kal. Avis« for 13. Juli i en lang Artikel Samsingernes Ret til at stemme hjemme.

Der blev klaget over, at der var begaaet forskellige Uregelmæssigheder, men Valget blev godkendt.

Christoffer Krabbe.

Christoffer Krabbe var Folketingsmand for Kalundborg-Samsøkredsen 1864—84 og 1895—1910. Han blev født 20. Juli 1833 paa Holgershaab paa Falster, Gods-

ejersøn, Student 1852 fra Sorø, cand. jur. 1859, Redaktør af »Fyens Avis« 1859—61 og af det københavnske Dagblad »Danmark« 1863, Medarbejder ved »Fædrelandet« 1864—68, Prøveprokurator 1868, Overretsprokurator 1871, Birkedommer paa Fejø 1871, Byfoged og Borgmester i Grenaa 1876, i Skive 1883, Herredsfoged i Lysgaard m. fl. Herreder 1886, Afsked 1909, ejede Herregaarden Hald ved Viborg 1881—92, tidlig politisk interesseret, Ejderdansk, Skandinav, Bondeven, Medstifter af »Det forenede Venstre«, Folketingets Formand 1870—83, i Venstrereformpartiet 1896, Radikal 1905, Forsvarsminister 1909—10, Kammerherre 1910, død 22. Maj 1913 i Hellerup, begr. i Finderup ved Viborg.

For at By og Land kunde enes om en Kandidat til Rigsraadsfolketingsvalget 5. Marts 1864 henvendte nogle Vælgere i Kalundborg sig til I. A. Hansen i København og bad ham om en Kandidat. Han anbefalede *Christoffer Krabbe*, der nu var Medarbejder ved »Fædrelandet«.

9 Borgere indbød saa Vælgerne i Kalundborg med Landdistrikt til et Møde paa Raadstuen 18. Februar for i Anledning af et af »Bondevennernes Selskab« gjort Forslag at foretage Prøvevalg paa en Kandidat.

Efter nogen Diskussion enedes man om at opstille *Krabbe*. Indbyderne til Mødet blev derefter valgt til at danne en Valgkomité, som skulde tilkalde to Vælgere fra hvert Sogn og foretage det fornødne for at fremme *Krabbes* Valg.

25. Februar holdt Komiteen, som nu bestod af Vælgere fra By og Land, Møde i Kalundborg. *Krabbe* var til Stede og blev af Komiteens Formand, Prokurator *Mohr* forestillet for dens Medlemmer. *Mohr* indledede Forhandlingerne. *Krabbe* fremsatte i et længere Foredrag sine Anskuelser, som fuldkommen kunde tilfredsstille enhver dansk Mand. Han vilde holde paa den danske Nationalitet, Slesvigs Forbindelse med Danmark og det danske Riges Selvstændighed og Frihed. Han vilde kun under een Be-

tingelse give sit Minde til Ophævelsen af Forfatningen af 18. November 1863, nemlig naar Danmarks Riges Grundlov blev sat i Stedet.

Komiteens Medlemmer skulde nu hver i sin Kreds virke for Krabbes Valg, og det blev besluttet at opfordre Vælgerne paa Samsø til ogsaa at opstille Krabbe.

Dyrlæge Emilius Olsen opfordrede paa »Østifternes Folkeforening«s Vegne Vælgerne til at møde paa Valgdagen i Kalundborg og stemme paa Krabbe.

Ved Valget 5. Marts 1864 var der kun een Kandidat: Cand. jur. Christopher Krabbe (V) fra København.

Valgbestyrelsens Formand, Borgmester Winge indledede Valghandlingen og fremhævede, at det under det nuværende voldelige Overfald fra Tysklands Side, der havde Danmarks Tilintetgørelse til Formaal, maatte være alle Vælgere paa højeste Maade magtpaaliggende at sende Mænd til Rigets Raad, som var den danske Sag med Liv og Sjæl hengiven.

Krabbes Stillere var Proprietær Holm til Lerchenfeldt, Gmd. Hans Melchiorsen fra Ellede, Gmd. Christen Christensen fra Kaastrup, Prokurator Mohr, Købmand Colding og Farver Scharling fra Kalundborg.

Mohr udtalte, at Stillerne følte sig overbevist om, at Krabbe havde et ægte nationalt Sind, og de vilde derfor paa bedste Maade anbefale hans Valg.

Krabbe erindrede om, at mens det i Almindelighed var Lovgivningsarbejder, til hvilke de lovgivende Forsamlings Virksomhed var henvist, var det derimod nu det store Spørgsmaal om Krig eller Fred, som stod paa Dagsordenen. Vel maatte vi føle, at det var under saare uheldige Forhold, vi førte Krigen, da en overlegen Armé stod over for os, og vi derimod i det mindste for Øjeblikket ingen Udsigt havde til som tidligere at faa Hjælp fra venkabeligsindede Magter. Det, Tyskland gør Fordring paa, er intet mindre end Slesvig-Holsten, og vor Selvstændig-

hed og Nationalitet vilde derved faa sit Banesaar. Krigen var derfor en Nødvendighed for at bevare de højeste Goder for os som Nation. Han dvælede derpaa i nogen Tid ved Udlandets Stilling til det danske Spørgsmaal og erkendte, at vi havde lidt store Skuffelser i vore Forventninger om Bistand, og især ved at ogsaa den svensk-norske Alliance var bristet; men dog maatte man endnu lade det staa hen som uafgjort, om ikke muligt heldigere Forhold i Tidens Løb kunde stille Sverige-Norge paa vor Side, og hertil kom, at der ogsaa forelaa en Mulighed for, at en europæisk Krig kunde udbryde, hvilket indirekte vilde være til Hjælp for os og maaske ogsaa bringe os Alliancer. Disse Hensyn talte ogsaa for det rigtige i at fortsætte Krigen, hvis Førelse imidlertid ikke kunde være betinget deraf, da Krigen for Sagens Vigtigheds Skyld maatte føres til det yderste.

Han mente ikke, at Regeringen vilde stille noget Forslag om Ophævelse af Novemberforfatningen. Han vilde stemme imod et saadant Forslag. Han omtalte Rigsraadets Landsting, som ikke var folkeligt, hvorfor man burde arbejde paa, at det blev valgt efter de samme Regler som Rigsdagens Landsting.

Derefter anbefalede han sig til Vælgerne, idet han afgav den Forsikring, at han efter bedste Evne og med et ægte dansk Sind skulde varetage Fødelandets Interesser.

Paa Toldassistent Andersens Spørgsmaal om, hvor længe han vilde holde fast ved Novemberforfatningen, svarede Krabbe, at det var umuligt at besvare.

Saa blev Krabbe kaaret ved Haandsoprækning af Forsamlingen. Der blev udbragt Hurraer for Kongen, Fædrelandet, Armeen og Krabbe.

Om Aftenen blev der afholdt et Festmaaltid paa Postgaarden, til hvilket Krabbe var indbudt, og der herskede en herlig Stemning.

Godt 3 Maaneder senere skulde der atter være Folketingsvalg, denne Gang til Rigsdagens Folketing.

Krabbe holdt ingen Vælgermøder.

Ved Valget den 7. Juni 1864 var der kun een Kandidat: Cand. jur. Christopher Krabbe (V) fra København.

»Kal. Avis« har 7. Juni følgende korte Beretning om Valget: »Til det i Dag her i Byen afholdte Valg paa en Folketingsmand for Holbæk Amts 4. Valgkreds havde der kun indfundet sig een Kandidat, nemlig Kredsen Medlem af Rigsraadets Folketing, cand. jur. Krabbe, som enstemmigt valgtes ved Kaaring«.

26. December 1864 holdt Krabbe et Vælgermøde i Onsbjerg, hvor han gav en Oversigt over sin Virksomhed og fremsatte sine Anskuelser. Mødet sluttede med et Leve for den uforandrede Juni-Grundlov og for Folketingsmanden.

Krabbe holdt Vælgermøde paa Raadstuen i Kalundborg 28. December 1864. Winge blev Dirigent. Krabbe sagde, at det var nødvendigt at forvise sig om, at der var Enighed mellem Kredsen og dens Repræsentant. Han gav saa en kort Oversigt over de lovgivende Forsamlingers Virksomhed og hans Deltagelse heri. Hovedpunktet i Foredraget var Forfatningsspørgsmaalet. Han havde anset det for en Selvfølge, at man, da Fællesskabet med Slesvig desværre nu var forbi, fra alle Sider havde været enig om i Overensstemmelse med de ved Grundlovsindskrænkningen tagne Forbehold at vende tilbage til den uforandrede Grundlov af 5. Juni 1849. Dette var imidlertid ikke sket; men han saa ikke i de forandrede Forhold nogen Grund til at fravige denne i Folket rodfæstede Forfatning, og han haabede, at denne Mening vilde vinde Flertallet for sig i de lovgivende Forsamlinger. Han sammenlignede saa Juni-Grundloven med det af Regeringen forelagte Udkast til en ny Grundlov. Hans Standpunkt var fremdeles for den uforandrede Juni-Grundlov.

Mellem Prokurator Mohr, Købmand, Mørch, Lærer

Uhrbrandt og Krabbe fandt derefter en Diskussion Sted, især om Landstingets fremtidige Sammensætning.

Til Slut bad Krabbe Forsamlingen om ved Haandsoprækning at tilkendegive, om den billigede hans Virksomhed. De fleste billigede den; kun nogle faa rakte Haanden i Vejret ved Kontraprøven. Der var mødt henved 200 Mennesker. Winge sluttede Mødet med et Leve for Friheden. —

Da Rigsraadets Folketing forkastede Regeringens Grundlovsforslag, opløste den det og udskrev nyt Valg til 30. Maj 1865.

Kalundborg Borgerrepræsentation (Byraadet) indbød Vælgerne til et Møde paa Raadstuen 13. Maj 1865.

Man vedtog paa Mødet at vælge en Komité, som kom til at bestaa af 2 Medlemmer fra hvert sjællandsk Landsogn og 6 Medlemmer fra Kalundborg. Den skulde sætte sig i Forbindelse med Vælgere paa Samsø for at blive enig med dem om en Kandidat, som vilde støtte Regeringens og Rigsraadets Landstings Grundlovsforslag. Man vilde helst genvælge Krabbe, hvis han vilde medvirke til Grundlovs-sagens Løsning.

Efter at Købmand M ø r c h havde givet en kort Oversigt over Forhandlingerne i Forfatningssagen og opfordret til at vælge en Kandidat, som vilde slutte sig til det forkastede Grundlovsforslag, fik K r a b b e Ordet. Han søgte at forsvare sin Stemmegivning i Grundlovssagen i Rigsraadets Folketing. Han benægtede, at Rigsraadets lige Lovlighed med Rigsdagen var anerkendt af alle. Han havde stemt mod Regeringens Grundlovsforslag og holdt paa Bevarelsen af Juni-Grundloven.

Der opstod nu Diskussion mellem Distriktslæge Schouboe, Inspektør Bech, Prokurator Mohr og Krabbe, hvem man bebrejdede, at han vilde være Medlem af Rigsraadets Folketing, hvis Lovlighed han benægtede, og at hans Parti ikke havde vist Imødekommenhed overfor Regeringen.

Krabbe forsvarede sit Parti, som holdt fast ved Juni-Grundloven, og var imod kongevalgte Landstingsmedlemmer.

Krabbe holdt Vælgermøde i Onsbjerg 14. Maj og gav en kort Fremstilling af Forfatningssagen og sin Stilling til den. Han sagde, at Kalundborgerne var meget opbragte paa ham, fordi han Dagen før efter en varm Diskussion havde sagt, at han vilde stemme imod Grundlovsforslaget.

Gdr. Lars Jacob Jensen i Pillemark og Gdr. Petersen til Selsinggaard udtalte, at de var enige med Krabbe, og at han burde genvælges, hvad Forsamlingen — 100 Mennesker enstemmigt bifaldt.

Samsingerne vilde saa henvende sig til Sjællænderne med Opfordring til at virke for Krabbes Valg.

Krabbe holdt Vælgermøde i Rørby 21. Maj og udtalte sig som paa Samsø.

Komiteen, hvis Formand var Schouboe, opstillede Proprietær Holm til Lerchenfeldt. Han holdt Vælgermøde i Kalundborg 26. Maj. Der var mødt ca. 100 Mennesker, hvoraf en Del var fra Landet. Han fremsatte sin Opfattelse af Forfatningsspørgsmaalet og sagde, at han vilde stemme for det Forslag, der forelaa, eller for et Forslag, der nærmede sig dette saa meget som muligt. Han blev enstemmigt valgt til Kandidat.

Ved Valget 30. Maj 1865 var der 2 Kandidater: Cand. jur. Christopher Krabbe (V) fra København og Proprietær E. Holm (H) til Lerchenfeldt.

Der mødte ca. 600 Vælgere. Valgbestyrelsens Formand, Tiendekommissær Lützhøft aabnede Valghandlingen Kl. 10 paa Torvet i Kalundborg, lagde Vælgerne paa Hjerte, at dette Valg var af stor Vigtighed, og meddelte, at der var to Kandidater.

Holm blev stillet af Prokurator Mohr, Købmand Colting og Skomager Holm fra Kalundborg, Gmd. Hans Melchiorson fra Ellede, Peder Hansen fra Ulstrup og fhv. Sognefoged, Dbmd. Niels Jensen fra Tømmerup.

Krabbe blev stillet af Gaardmændene Ole Nielsen fra Uby, Lars Andreasen og Søren Larsen fra Klovby og Boelsmand Jens Larsen fra Frankerup.

M o h r anbefalede Holm som en dygtig, retsindig og frihedselskende Mand, som vilde medvirke til Forfatnings-sagens Afslutning.

H o l m havde kun nødig stillet sig; men da han blev opfordret dertil, mente han, at det var hans Pligt at bidrage til Løsningen af den ulykkelige Forfatningsstrid, der især drejede sig om Landstingets Sammensætning. Han vilde stemme for Regeringens Grundlovsforslag.

K r a b b e erklærede, at han endnu stod paa det samme Standpunkt, som da han første Gang fremstillede sig til Valg i denne Kreds, nemlig paa den uforandrede Juni-Grundlov. Han »fremmanede Frederik VII's Skygge, og naar denne nu spurgte os, hvor vi havde gjort af hans kære Land, Slesvig, kunde vi svare, at det havde Fjenden taget fra os; men naar han spurgte, hvor vi havde gjort af den fri, folkelige Grundlov, han havde givet os, kan vi, hvis vi nu indlod os paa at forandre den, ikke sige, at den var taget fra os, men derimod, at denne kostelige Gave havde vi selv kastet bort«.

Ved Kaaringen, der paa Valgbestyrelsens Opfordring foretoges 2 Gange, havde Holm hver Gang den langt overvejende Majoritet for sig. Krabbe forlangte skriftlig Afstemning her og paa Samsø, hvor den fandt Sted 19. Juni. Krabbe fik da 958 Stemmer og Holm 449. Af 2701 Vælgere stemte 1457 eller 53,9 pCt.

Afstemningen i Kommunerne blev saaledes:

	Vælgere	Holm	Krabbe
Kalundborg med Landdistrikt	396	253	5
Raklev	273	86	27
Rosnæs	137	9	58
Tømmerup	139	10	67
Aarby	183	97	14
Rørby	197	4	122
Ubby	202	2	86
Sejerø	99	4	3
Tranebjerg	346	9	229
Nordby	170	2	60
Koldby	165	3	110
Besser og Onsbjerg	394	20	177
	2701	499	958

Grev Friis, I. A. Hansen m. fl. — de store og smaa Bønder — blev enige om et Grundlovsforslag, som blev vedtaget af Rigsraadet og Rigsdagen, og som blev til 66-Grundloven. I den Anledning skulde Rigsdagens Folketing og Landsting opløses, og nye Valg udskrives. Folketingsvalget blev fastsat til 4. Juni 1866.

Krabbe meddelte i »Kal. Avis« for 29. Maj, at han stillede sig, men han holdt ingen Vælgermøder.

Dyrlæge E. Olsen, der var Formand for »Østifternes Folkeforening«, opfordrede Vælgerne til at stemme paa Krabbe.

Ved Valget 4. Juni 1866 havde kun C. K r a b b e stillet sig. —

I »Kal. Avis« for 5. Juni skildres Valghandlingen saaledes: »Valghandlingen her i Byen i Gaar frembød kun lidet af Interesse. Hr. Krabbe var eneste Kandidat, og han stilledes af Gaardmændene Ole Nielsen af Ubby, Lars Andreasen og Søren Larsen af Klovby, Jens Larsen af Frankerup og Niels Olsen af Kaastrup. Efter at Valgbestyrelsens Formand havde erklæret Valghandlingen for aabnet, og ingen af Stillerne begærede Ordet for at anbefale Kandidaten, fremtraadte denne og forklarede sine

Anskuelse og sin Opfattelse af Forfatningssagen. Han erklærede fremdeles at ville sige nej til det hvilende Grundlovsforslag, da han endnu troede, den oprindelige 5. Juni-Grundlov derved vilde blive indsat igen. For at gøre det hurtigt af med Rigsraadet, vilde han igen, naar Rigsraadet traadte sammen, indbringe det samme Forslag som sidst, nemlig at Rigsdagen ved en simpel Lov skulde fratage Rigsraadet de væsentlige Betingelser for dets Tilværelse. Dette Forslag faldt vel sidst; men han haabede, at Folket i Dag vilde vælge saaledes, at der kunde blive Majoritet i Tinget derfor. Vilde Folket ikke det, nu ja, ham kunde det være det samme, men for Folkets egen Skyld haabede han det.

Købmand O. M. T r a n e spurgte ham om, hvorledes hans Fædrelandskærlighed kunde forenes med at trække Forfatningssagens endelige Ordning længere ud end nødvendigt, efter at den allerede havde været saa længe og kostet Landet saa mange Penge.

Købmand O t t o H. M ø r c h foreholdt ham I. A. Hansens modsatte Stilling til Forfatningssagen og Kongens Ytringer ved Klampenborgfesten.

K r a b b e svarede, at hans Forslag vilde ende Sagen i Løbet af 3 Uger. Han tog ikke Pengespørgsmaalet i Betragtning. I. A. Hansen var kommet til at sige ja, fordi han havde tabt Troen paa, at Vælgerne vilde vælge Folk, der vilde sige nej til det foreliggende Forslag. Kongens Ord blev refereret forskelligt.

Ved Kaaringen var der meget stor Majoritet imod Krabbe, som straks forlangte skriftlig Afstemning her, men glemte at forlange paa Samsø, hvad Valgbestyrelsen gjorde ham opmærksom paa, og han rettede saa sin Fejl. Efter Afstemningen paa Samsø 18. Juni fik han 859 Ja-Stemmer og 324 Nej-Stemmer. Af 2826 Vælgere havde 1183 eller 41,5 pCt. stemt.

